

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák, No. 2.
Telefon 10-02.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:
Apare de trei ori pe săptămână.
Pe o lună. . . . . 25 Lei
Pe un an. . . . . 260 Lei

CAFENEAUA

Oradea-Mare întrece toate orașele din țară în viața de cafea. Cine știe dacă dușmanul nu se servește de cafea pentru scopurile sale! Un lucru este însă sigur: că azi cafeaua ne răpește jumătate din vremea noastră, care întrebuințată altfel poate ar folosi mai mult neamului. Fără să putem compara cafeaua de aici cu prăvălia care se numește la fel în Turcia, este totuși ca efect o potrivire între ele, chiar fără fesiurile dubioase dela Palace. Cafeaua este mediul cel mai favorabil pentru cultivarea tembelismului și moleșelii, indiferentismului și flecăreții. Pentru unii ea devine „o nevoie de atitudine” ca și figura, mai ales iarna, când vremea rea nu le mai îngăduie să-și arate „prestanța” pe corso. Pentru alții cafeaua e agenția de informații ste personale, fie generale; iar faptul că ungurii se strâng mai totdeauna în regiunile lor, ne face să bănuim că în cafea, alături de tembelismul nostru, ni-se coace turta pentru mâine. Nimic nu ne garantează că ochii care ne privesc, afară de acei ai câtorva femei efitne la prîvlire, nu găsesc în huzureala românească din cafea, ocazia de a se bucura de slăbiciunea și de decadența stăpânului valah. Ei cred în atotputernicia narcotică a cafelei și zâmbesc cu umbre în suflet la gândul că ceice-și pierd vremea în aceste temple orientale, au pretenția că reprezintă aici avangarda sufletului românesc.

Căci fără îndoială a fost caraghios din partea unora și va fi totdeauna caraghios să încerce a porni curente de viață mai înaltă, mai românească, atâta vreme cât cafeaua cu geamuri și colțuri potrivite expuneri, cu aerul său blând și mângăitor, cu mireme soporifice va sta ademenitoare în cea mai frumoasă piață din Oradea. E caraghios dar și trist când bagi de seamă că entuziasmul grănicerului român, că vloga sufletului său, că apostolatul în care și-a pus nădejdea țara, cade în mrejele întinse dibaciu ale cafelei.

Și totuși acești narcotizați au zbirat și zbiră că patronul cafelei, care se gândește și la punga sa, nu numai la slujba stăpânului de eri, a mării și mărește „scandalos” prețul cafelei, domnului și biliardului. Patronul cafelei însă trăiește din slăbiciunea victimelor și când mărește prețurile, el se bazează pe legi psihologice sigure. El știe că cel ce și-a moleșit sufletul și animalul în cafea, cel ce aici își poate expune poza spre a fi admirată, va trece cu vederea o mică urcare a prețului. Și pentru aceasta întocmai ca în cușca de prins șoareci, patronul așează cu mult gust momeli, iar lăutarii internaționali caută să cânte la urechi ceardașul pe care-l știu mai bine, sau să încurajeze narcotizarea prin cele mai caracteristice arii românești. Iar când lăutarul cafelei, tot atât de mare psiholog ca și patronul, vede că taberetele de consumatori sunt aproape egale, cântă Traviata.

Ar fi cea mai sfruntată nesocotință, curată negliobie, ca la urcarea prețurilor toți Românii să părăsească cafeaua! E așa de bine, e așa de cald și te servește ireproșabil.

Și apoi cine e de vină Domnule că eu stau în cafea, dacă nu-mi dai un teatru românesc? Pentru aceasta dragul meu adresează-te la cei în drept de a nu-ți da teatru românesc și pe care te desfid să mi-i arăți în cafea. Doar pe Parlăghi îl mai vezi prin fereastra cafelei, când cu zâmbet de triumf trece dela teatru spre primărie, ca să mai ceară ceva despăgubiri sau când se întoarce la teatru, ca în spatele Reginei noastre să joace teatru pentru cei-ce nu trebuie să stea în Cafea.

Și iacă așa! Vremea trece, în cafea se petrece, iar granița de suflet rămâne pe planul arhitecților dela București, cari nu știu ce trebuie să ne trimită aici, ca să ne scoată din cafea.

Fizetni Marți! și lasă să latre javrele! Trăiască cafeaua!

(Gebota).

Un complot senzațional

Luni s'a aruncat dela etajul al III al Cercului Militar din București nevasta maiorului Tschalcowsky ucrainean de origină. Moartea acestei doamne atât de tragică a făcut mare senzație, mai ales că vlna imediat după arestarea sofului ei care era bănuț pentru spionaj.

După cercetările făcute de autoritățile în drept, s'au scos la iveală lucruri cu adevărat senzaționale. Maiorul Tschalcowsky împreună cu nevasta-sa au fost implicați într'un vast spionaj.

Se lucra la realipirea provinciilor anexate de noi, la vechile lor state.

În acest scop un mare număr de ofițeri și civili ai statelor dela cari am moștenit provinciile, porniseră o întreagă organizație de spionaj. Nu avem până acuma relațiuni

O comisie de examen pentru avocații stagiați în Oradea-Mare

În Monitorul Oficial 159 No. din 17 Octomvrie a apărut regulamentul legii pentru unificarea corpului de avocați.

Printre dispozițiuni este una care interesează de aproape orașul nostru și anume:

Printre cele 5 orașe care vor avea comisuni de examinarea stagiarilor pentru obținerea liberei practice ca avocați, una își va avea sediul în Oradea-Mare.

Comisiunea care va fi în Oradea-Mare, se compune din doi membri ai Curții de Apel aleși de totalitatea membrilor, doi avocați aleși de totalitatea avocaților baroului și un profesor dela academia de drept ales de consiliul profesorilor. Aceste alegeri au loc anual în Noemvrie, iar examenele pentru avocați vor avea loc în Ianuarie și Iulie.

Iată unul din foloasele pe cari le-a adus orașul nostru, congresul care a avut loc în Aprilie trecut.

Județele ai căror stagieri vor depune examen la comisia din Oradea-Mare sunt: Marmăța, Sătmăruț, Bihorul, Aradul, Caraș-Severin și Timiș-Torontal.

Dela Uniunea Foștilor Luptători — Secția locală —

În ultima ședință a „Uniunii Foștilor Luptători” secția Oradea-Mare a fost proclamat ca membru de onoare d. general Traian Moșoiu, ministrul comunicațiilor.

Făcându-i-se cunoscut aceasta, d. ministru Moșoiu a trimis următoarea telegramă „Uniunii Foștilor Luptători” secția locală:

„D-lui Emil Fildan, președintele „Uniunii Foștilor Luptători” secția Oradea-Mare.

Primind cu toată căldura alegerea făcută în persoana mea ca membru de onoare al „Uniunii Foștilor Luptători”, vă rog a transmite, în numele meu, tuturor membrilor, toată dragostea cu care îi înconjur, urând, ca prin muncă cinstită și deinteresată, să se poată realiza scopul care a determinat constituirea acestei Uniuni.

În ceea ce mă privește voi sta în totdeauna la dispoziția ununei, dând sprijinul care îmi va sta în puteri. Primiți domnule președinte întreaga mea considerațiune.

General Moșoiu,
ministrul comunicațiilor.

În aceeași ședință au fost aleși în comitetul de direcție d-nii: Dr. Aurel Lazăr, Dr. Gh. Roxin, col. Anastasie Negulescu și Gh. I. Iliescu.

Curiozități.

În China, moda se schimbă atât de încet încât cineva poate purta un costum de haine o viață întreagă fără ca să i se spună că nu e la modă. Ulte o țară unde nu le-ar plăcea să trăiască conștile noastre.

Concesionăm căile ferate unui consorțiu englez?

Ziarul „Plusus” reproduce după Financial News sub titlul de mai sus, următoarele:

„În cursul ultimilor doi trei ani, a circulat svonul că tratative sunt în curs între guvernul român și un grup de firme de ingineri eglezi, sub conducerea unui financiar internațional bine cunoscut, cu scopul de a se obține concesiuinea căilor ferate române.

„Dela corespondentul nostru bine informat întors de curând din București, aflăm că aceste negocieri au atins un stadiu foarte înalt, și avem motive de a crede că tratativele vor fi în curând duse la bun sfârșit.

Chestiunea aceasta are o bază politică foarte interesantă, deși nu ar fi tocmai oportun să-o cercetăm în stadiul actual al negocierilor.

„Pentru a ne face o idee de importanța afacerii viitoare, este suficient să arătăm că lungimea căilor ferate române de stat și-a celor particulare intrate sub administrația statului, este de 7.500 mile, materialul rulând până în luna Iunie trecut se compunea din 1800 locomotive, 54.000 vagoane de mărfuri și 4000 vagoane de pasageri.

„Complectarea stocului rulând și repararea liniilor vor asigura grupului de ingineri britanici o enormă activitate”.

Academia teologică ortodoxă din Oradea-Mare

În fine, orașul nostru, începe să-și capete aspectul unui centru de cultură. Pe lângă fortărețele existente până acuma, anul acesta s'a adăugat una și mai puternică. E vorba de Academia teologică ortodoxă, care s'a deschis în ziua de 16 crt.

Solemnitatea deschiderii s'a făcut după Chemarea Duhului Sfânt, în localul vechiului edificiu al Consistorului în prezența P. S. Sale d-lui episcop Roman Ciorogariu, a corpului profesoral și a studenților, fiind de față d. prefect al județului, d. subprefect, d. primar, d. notar public dr. Gheorghe Popa, d. deputat dr. Aurel Lazăr, etc.

După sfințirea edificiului P. S. Sa d. episcop, invocând spiritul marelui mecenat bihorean Emanuil Gojdu și a fondatorului Nicolae Jiga precum și eroismul clerului și poporului din Bihor în lupta pentru apărarea legii străbune, dă binecuvântarea sa Arhierască la intrarea în primul an școlar și imploră ajutorul lui Dumnezeu la munca ce se începe.

După cuvântarea înaltului Chiriarh, directorul academiei dr. Aurelian I. Magier arătând însemnătatea acestei înalte instituții în viața bisericii și a neamului, desfășoară programul de activitate al școlii și declară deschisă Academia.

TEATRU ♦ LITERE ♦ ARTA

Cărți.

Petre Ionescu-Muscel: VISURI STUDENȚEȘTI schiță dramatică. Aspecte din viața și din mișcările studențești. Preț 30 Lei. Doritorii își pot procura această lucrare direct de la Administrația „Visuri Studențești, Bulevardul Elisabeta 3, București.

Teatru.

Cearta dintre candidații la directoratul Teatrului comunal din Satu-Mare pare a se sfârși. D. Gróf Laczi s'a întors ieri din București cu o concesie, pentru acest teatru, pe numele d-sale pe trei ani.

Opera din Cluj.

În sfârșit Opera din Cluj s'a redeschis Duminică cu Aida. Criza financiară prin care a trecut această instituție de cultură românească ne arată nepăsarea conducătorilor absorbiți de politică.

Dacă n'ar fi intervenit primăria orașului Cluj, care să pue la dispoziția Operei 1.200.000 lei, această instituție de Stat care depinde direct de ministerul Artelor, era să fie desființată.

Ne întrebăm acum ce rol, are ministerul Artelor, dacă nu se poate îngriji nici de teatrele și operele de stat?

Felicităm primăria orașului Cluj, care a înțeles mai bine ca ministerul Artelor, necesitatea Operei în Cluj.

Maestrul George Enescu va veni la Oradea-Mare

În ziua de 20 Noembrie marele nostru violonist, maestrul George Enescu, va da un concert în Oradea-Mare, în sala Cercului Catolic.

Intors de curând din America, unde a stat aproape jumătate de an și unde a fost sărbătorit ca unul din cei mai mari artiști ai lumii, fiind plătit cu o jumătate million lei, s'au hotărât să deie o serie de concerte prin Ardeal. La Iași unde se găsește acum, a organizat o mare orchestră simfonică.

Marele nostru artist a mai fost aici, însă cetățenii Oradei-Mari n'au știut de venirea lui așa că foarte puțini au avut ocazia ca să-l asculte atunci.

Acum se fac pregătiri serioase pentru sărbătorirea lui.

Programul nu ni s'a comunicat încă. Îl vom comunica însă cetitorilor noștri imediat ce-l vom afla.

Buletin Politic

Intern.

Iarăși comploturi. În București s'a descoperit o organizație puternică de spionaj în care sunt implicați mai mulți ofițeri din armata noastră de origine sași, unguri, ruși și bulgari. Până acum s'au arestat peste o sută de ofițeri în Ardeal, Bucovina, Basarabia și Cadrilater și câte-va zeci de civili de aceleași naționalități. Arestările au fost aduși în București și închiși în penitenciarul fortului Jilava.

Altă chestie care preocupă opinia publică este cedarea căilor noastre ferate spre exploatare unui consorțiu de ingineri englezi. Un mare ziar economic englez aduce știrea că se tratează această chestie de guvernul nostru și că e pe cale a se ajunge la înțelegere. Pe de altă parte d. Tancred Constantinescu într'un interviu pe care l-a acordat unui ziar de dimineața din capitală dezmente formal.

Extern.

Situația în Germania tinde spre un deznodământ fatal pentru a-

ceastă țară. Renania s'a proclamat republică independentă. Intre Bavaria și Reich conflictul pare a fi acut. Armata bavareză nu ascultă decât de propriul ei comandant și tinde spre separatism. În Berlin, agravarea neașteptată a conflictului între acest oraș și Münch, în legătură cu situația externă, a provocat o nouă urcare a devizelor. Pâinea a atins enormul preț de 2 miliarde și jumătate mărci kgr., ceea ce provoacă serioase turburări. Dar și cu acest preț tot nu se găsește pâine, așa că Berlinul este amenințat cu foametea.

În Grecia se prevede o nouă revoluție. Ofițerii activi și de rezervă răscoală garnizoanele contra guvernului lui Gunatos și Plastiras. Flota a luat și la atitudine. Guvernul revoluționar actual nu se bazează decât pe garnizoanele din Athena și Pireu.

În Austria creștinii au avut succes în alegerile actuale.

Presa jugoslavă ne atacă pe chestia Banatului.

Comunitatea evrească din Oradea-Mare la patul lui Hersch Pollak

În numărul trecut ne-am ocupat cu chestiunea tinerului bătut la poliție, Hersch Pollák, care a fost denunțat de evreimea din localitate pentru furt și spargere în templul evreesc. Știm că în această chestiune s'a prezentat o delegație a comunității evrești la d. prefect Hodor, și că delegații au fost invitați la Prefectura Poliției pentru a justifica procedura lor.

În fața reprezentanților ziaristice din localitate d. prefect de poliție Catana a desaprobat acțiunea lor.

Miercuri înainte de prânz s'a prezentat la patul bolnavului d. A. Catana și delegatul comunității evrești dar nu i s'a putut lua interogatoriu Cercetările sunt în curs.

Astăzi apare în ziarele locale maghiare un comunicat al comunității evrești, care între altele spune: Pollák din întâmplare a fost evreu, din aceasta cauză unii coreligionari, oameni simpli, neliniștiți de starea lui, s'au adresat comunității. Astfel comunitatea nu s'a putut închide dinaintea acestor oameni primitivi, și a ajuns chestiunea înaintea prefectilor Hodor și Catana. Constată că în mâinele d-lui Catana cercetările sunt în cel mai bun loc, și că bolnavul spre liniștea tuturor este bine îngrijit. Dacă s'a făcut ceva rău, acela în simbolul legalității, dreptății și umanității va fi reparat. Atâta spune comunitatea. Dar să

ne fie permis a adaoga și din partea noastră câte ceva.

Dacă evreii primitivi nu cunosc cinstea față de autoritățile românești, trebuie să o cunoască conducătorii comunității, și atunci delegații comunității nu trebuia să ajungă citați la Prefectura Poliției. Nu liniștea unor „oameni simpli” importă în munca noastră de consolidare, ci liniștea tuturor cetățenilor. Chiar acțiunea reprezentanților comunității a provocat în primul rând neliniște și a servit ca un nou document în aspiarațiuni străine ființei în stat.

Dolari falși

Sâmbătă la ora 7 s'a prezentat la Banca Hillinger și Ilieș, comerciantul Stolcz Ioszf ca să schimbe 4 bucăți de 20 dolari. Funcționarul Tibor Raducziner bănuind că dolarii sunt falși i-a trimis la banca Agrară pentru a-i examina

Aci s'a constatat că sunt falși. Avizându-se siguranța, comerciantul Stolcz a fost arestat.

Stolcz a declarat că, având legături comerciale cu Viena, i-a cumpărat de acolo și nu știa că sunt falși. Siguranța locală cercetează.

AVIZ

Toți depozitarii de ziare cari doresc să desfacă și ziarul nostru, să se adreseze direct Administrației ziarului la Oradea-Mare, Str. Fr. Deák No. 2.

Serbările din Belgrad

Botezul principelui moștenitor

Duminică la orele 11, în capela regală din Belgrad a avut loc ceremonia botezului principelui moștenitor, în prezența familiilor regale, a reprezentanților diplomației, a înalților demnitari și a numeroase delegațiuni.

Noului născut i s'a pus numele de Petru. Tânărul principe se va numi Ștefan Petru.

După ce a fost scufundat în apă, și uns conform ritului ortodox, regina României i-a atârnat micului principe de gât o cruciuliță de aur.

Actul botezului e semnat de patriarh, regele Jugoslaviei, regele și

regina României, de nași și arhiepiscopul Curței.

Nunta princiară

Luni la orele 11 a fost celebrat la Belgrad mariajul princesei Olga a Greciei cu principele Paul al Jugoslaviei.

Primul martor a fost ducele de York, Ceremonia a decurs tot în capela palatului.

Au luat parte la ceremonie, pe lângă cei 16 suverani sau membri ai familiilor regale, și toate personajele cari participaseră ieri la botez.

Astăseara tânără păreche părăsește Belgradul, plecând spre Londra.

INFORMAȚIUNI

Permisele. Printr'o dispozițiune a Ministerului de Industrie și Comerț se desființează sistemul permiselor. Toate obiectele libere la export se vor exporta plătind numai taxele vamale.

Incendii. Miercuri la orele 12 a fost avizată poliția din localitate că ard patru case în comuna St. Andrei. Prefectura poliției a avizat prefectura județului care n'avea nici o cunoștință de aceasta. Imediat s'au trimis pompierii la fața locului. După ce s'a stins acest foc și pompierii s'au întors în Oradea s'a avizat un nou incendiu în comuna Săcădat unde ardeau mai multe case. Și despre acest foc prefectura a luat cunoștință numai prin faptul că comandantul pompierilor a cerut ca să schimbe caii cu caii trăsurilor consilierilor comunali.

D. prefect V. Hodor a avizat primăria orașului că nu poate aproba contractul pentru închirierea hotelului „Regina Maria” împreună cu prăvăliile din acest edificiu, de oarece nu s'a respectat legea contabilității publice care spune că orice închiriere a edificiilor publice nu se face decât prin licitație publică. Acest lucru nu s'a făcut la încheierea contractului în chestie. De altfel este un sistem al orașului nostru ca să se facă toate pe sub mână, îmbogățind astfel anumite persoane în detrimentul comunei.

Vizita pe care „Astra” era s'o facă luna aceasta la București „Casele Naționale” și pe care am anunțat-o la timp, s'a amânat pentru la primăvară.

Primăria orașului va vinde prin licitație publică în ziua de 3 Noembrie la ora 10 a. m. 3 cai: doi mânzi de 3 ani și un cal de 10 ani.

Prețul de licitare: pentru cei doi mânzi 30.000 lei iar pentru calul de 10 ani 2.000 lei.

— Azi se împlinesc 7 ani dela luptele dela Oituz.

În ziua de 27 Oct. la orele 6 p. m. va avea loc în sala primăriei adunarea generală a membrilor cercului Franco-Romain.

Toți membrii cercului sunt rugați cu insistență să ia parte la această adunare. Tot așa și toate persoanele — fără deosebire de naționalitate și de religie — cari doresc a vorbi franțuzește și a sta în curent cu gândirea franceză prin ziare, reviste, cărți și conferințe.

Măine 26 c. are loc procesul revistei umoristice „Ghimpele” întetate de d-l Bogdan Ionescu. Este primul proces de presă care se va judeca în orașul nostru după dispozițiunile noii constituții. Prevedem dezbateri interesante întru cât revista „Ghimpele”, este apărută de d-l Dr. Iustin Ardeleanu, fondatorul și directorul până mai ieri al revistei umoristice „Vulturul” care și ea a fost dată în judecată tot pentru aceeași încriminare și tot de d-l Bogdan Ionescu.

Ieri în 24. c. la ora 4 și-a dat obștescul suflet preotul Romul Mangra în vârstă de 68 ani, după 40 ani de preoție. În mormântarea va avea loc Vineri 26 Octomvrie la ora 10. Decedatul a fost socrul d-lui T. Moga șeful atelierului tipografiei noastre. Transmitem îndoliații familiei condolențele noastre.

În urma ultimelor mișcări din Ungaria mulți muncitori au trecut granița, la noi și s'au așezat prin diferite centre marginase. Cum acești muncitori aduc cu ei ideile bolșevice sau hortiste, unele orașe au luat hotărârea ca să-le cerceteze actele și să-i trimită peste graniță. Această măsură este salutară aci acești muncitori nepoftiți ne îngreunează viața și ne agită spiritele.

ULTIMA ORA

Rador, orele 4. — În Hamburg au fost grozave mișcări ale comunistilor cari au vrut să institue dictatura proletară. S'au dat lupte. Sunt 12 morți și 160 răniți. După luptă revoluționarii s'au refugiat în vapoarele cari erau în port unde s'au baricadat.

— În Brema muncitorii dela uzina orașului s'au pus în grevă și au instituit dictatura proletară iar trupele proletare au ocupat în aceeași zi, posta și centrala telefonică. În același timp au declarat greva și muncitorii din port. Orice lucru în port s'a sistat.

— În Berlin s'a iscat o neînțelegere între socialiști și comuniști deoarece aceștia din urmă vreau să

instituiască dictatura proletară în întreaga Germanie.

— Azi a fost ultima zi pentru primirea ofertelor pentru baterea monetei metalice. Condițiunile ofertei sunt că în Februarie trebuie să fie pe piață: 50.000.000 monete à 2 lei 100.000.000 à un leu. Moneta de un leu va fi de cupru și cea de 2 lei de nichel.

— Astăzi, după cum prevăd unele gazete, vor avea loc tratativele definitive în chestia remanerii, între I. I. C. Brătianu și Al. Constantinescu.

— Invățătorii din întreaga țară au înaintat un memoriu Parlamentului și altul ministerului de instrucție în care cer să se stabilească leafa minimă de 5000 Lei.